

## POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa K. C.  
przeciwko P. K. i W. K.  
o ustalenie nieważności umowy,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 6 listopada 2020 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej pozwanych  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanych P. K. i W. K. na rzecz K. C. kwotę 7.500,- (siedem tysięcy pięćset) zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika adwokata P. P. za pomoc prawną świadczoną z urzędu powodowi K. C. w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

Pozwani P.K. i W. K. wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 maja 2019 r., oddalającego ich apelację od wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 13 września 2017 r., którym oddalono powództwo o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli oraz ustalono, że umowa sprzedaży udziałów w nieruchomości gruntowej w formie aktu notarialnego z dnia 28 stycznia 2010 r. zawarta przed notariuszem A.K. z Kancelarii Notarialnej w K. w Ośrodku Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia (...) Centrum Psychiatrii w M., mocą

której powód K. C. przeniósł na rzecz pozwanych udziały po ½ części w prawie własności nieruchomości gruntowej położonej w Z. jest nieważna.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

W niniejszej skardze powołano się na przesłanki wskazane w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Skarżący dostrzegli w sprawie następujące zagadnienia prawne:

- *czy pełnomocnik z urzędu ustanowiony do prowadzenia sprawy może złożyć skutecznie oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli czy też takie oświadczenie winno zostać potwierdzone w formie pisemnej przez stronę z zachowaniem rocznego terminu, od kiedy strona powzięła wiadomość o okolicznościach umożliwiających uchylenie się od skutków oświadczenia woli;*

- *czy ustalenie relacji pomiędzy dwoma roszczeniami (ewentualne lub alternatywne) może nastąpić w formie ustnej, nie zaś w formie wymaganej przez art. 193 § 2<sup>1</sup> k.p.c. tj. w formie pisemnej; jaki jest zakres związania sądu relacją zgłoszoną przez stronę bez zachowania formy pisemnej, a nadto, czy sąd sam może - wbrew stanowisku wskazanemu przez stronę oraz na gruncie art. 321 k.p.c. - ustalać relacje pomiędzy roszczeniami, uznając je za ewentualne lub alternatywne;*

- *czy w procesie, którego przedmiotem nie są roszczenia o świadczenie możliwe jest ewentualne albo alternatywne konstruowanie relacji pomiędzy nimi?*

Oczywistą zasadność skargi pozwani wiążą z naruszeniem art. 199 § 1 pkt 2 w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez nieodrzućenie przez Sąd Okręgowy w N. pozwu w wersji zmodyfikowanej z uwagi na stan sprawy w toku. Sprawa między tymi samymi stronami o stwierdzenie nieważności umowy toczyła się już bowiem przed Sądem Okręgowym w K.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 -

nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 - nie publ.). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy bowiem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 - nie publ.). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, nie publ.), a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.) Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w związku z przedstawionym problemem, a w przypadku istnienia rozstrzygnięcia problemu - nie zaszły żadne okoliczności faktyczne uzasadniające jego zmianę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Z kolei dla skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej

charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.).

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżących nie spełniają powyższych wymagań. Pierwsze zagadnienie zostało już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym, choć zakres pełnomocnictwa procesowego nie obejmuje składania oświadczeń materialnoprawnych, to złożone przez pełnomocnika procesowego oświadczenie materialnoprawne służące obronie praw strony poczytuje się za złożone zgodnie z wolą i dorozumianym pełnomocnictwem strony (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 239/09 oraz z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 181/03 - niepubl.). Również drugie zagadnienie nie nastrocza problemów interpretacyjnych w orzecznictwie. Sąd związany jest bowiem faktyczną, nie zaś prawną podstawą żądania, zastosowanie odpowiednich przepisów prawa leży w gestii sądu na zasadzie *iura novit curia* (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 902/99, niepubl.). Ta sama uwaga dotyczy także trzeciego zagadnienia oraz okoliczności przedstawionych na uzasadnienie oczywistej zasadności skargi. Reformułując podstawę prawną powództwa już po wszczęciu postępowania przed innym sądem, powód nie dał przyczyny do odrzucenia pozwu jako wyrażającego roszczenie, o które spór był już zawisły. Nie rozszerzył bowiem - ani też nie zmienił i nie ograniczył - stanu faktycznego przytoczonego na uzasadnienie swego żądania.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 i 2 k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

jw